

FROM THE SPHERE OF SCIENCE

K šesťdesiatinám doc. Ing. Gejzu Blaasa, CSc.

Dňa 14. novembra 2002 sa dožíva známy slovenský agrárny ekonóm a sociológ šesťdesiat rokov svojho čínorodého života. Slovenská, česká a zahraničná ekonomická a sociologická verejnosť pozná Gejzu Blaasa ako skromného, pracovitého, jazykovo erudovaného a výrazne originálneho vedeckého pracovníka.

Začiatok životnej dráhy jubilanta bol poznamenaný zachytením dohasínajúcej multietnicity, kultúrnej rôznorodosti a svojbytného koloritu starej Bratislavy, v ktorej od narodenia žil. Na túto atmosféru starej Bratislavy veľmi rád spomína.

Po absolvovaní Vysokej školy poľnohospodárskej, prevádzkovo-ekonomickej fakulty, v roku 1964, krátko pracoval v Šľachtiteľskom a semenárskom podniku, stanice Solary. V roku 1966 nastupuje do Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva v Bratislave, v ktorom nepretržite pracuje doteraz. Viac ako jednu tretinu storočia svojej profesijnej kariéry spojil s týmto pracoviskom. Počas tohoto obdobia zastával snáď všetky pracovné pozície vo formálnej hierarchii tohto ústavu (vedúci oddelení, odboru, vedecký tajomník, námestník riaditeľa a v roku 1999 sa stáva riaditeľom ústavu). Súčasne sa zúčastňoval na riešení, samostatne riešil alebo koordinoval niekoľko desiatok výskumných etáp, čiastkových a hlavných úloh a vedecko-technických projektov. Do roku 1990 to boli prevažne úlohy Štátneho programu ekonomického výskumu, obsahovo a vecne zamerané na otázky ekonomiky a riadenia poľnohospodárskych podnikov. Do roku 1982 sa doc. Blaas špecializoval predovšetkým na socio-ekonomické otázky podnikového a vnútropodnikového riadenia, pracovné sily, pracovné podmienky a faktory pracovnej motivácie. V tomto období sa opieral o výsledky a metodológiu podnikovo-organizačnej teórie, ktorú tvorivo aplikoval na v tom čase prevládajúce organizačné typy poľnohospodárskej prvovýroby. Po roku 1982 bol koordinátorom hlavnej úlohy SPEV „Zdokonaľovanie sústavy plánovitého riadenia PpoK“, ktorá sa riešila v siedmych čiastkových úlohách na šiestich akademických a rezortných pracoviskách (vrátane vysokých škôl v Prahe a Brne) v celom Československu a v rokoch 1985–1990 koordinoval pokračujúcu hlavnú úlohu SPEV s názvom „Ekonomika, organizácia a riadenie podnikov poľnohospodársko potravinárskeho komplexu“ v etape „Intenzifikácie reprodukčného procesu“. Teoretické zázemie, ktoré vznikalo vo vtedajšej československej ekonomickej teórii a ktorého hlavnou črtou boli revízia tradičných princípov plánovej ekonomiky ovplyvnili návrhy pre prax, ktoré priniesla úloha. Charakteristické pre ne bolo posilňovanie podnikateľských funkcií hospodárskych subjektov, prehodnocovanie podnikateľských kri-

térií (úloha zisku) a postavenia podniku v štátnom vlastníctve. V záverečných rokoch riešenia doc. Blaas ako koordinátor vypracoval štúdie, ktoré anticipovali transformačný vývoj poľnohospodárskej podnikateľskej sféry ešte pred schválením Scenáru ekonomickej reformy a začiatkom jej realizácie (1991). V tomto roku bol i zvolený predsedom odboru ekonomiky a manažmentu Slovenskej akadémie poľnohospodárskych vied. Túto funkciu zastával až do roku 1998.

V rokoch 1991 až 1994 sa docent Blaas venoval výskumu v oblasti regionálnych sociálnych dôsledkov reštrukturalizácie a transformácie poľnohospodárstva a prakticky sa zúčastňoval na procese právnej transformácie družstiev. Skúmal predovšetkým problémy vzniku novej ekonomickej štruktúry vidieka v podmienkach trhového hospodárstva. Poznatky z týchto skúmaní sa realizovali aj vo forme praktických realizačných výstupov, ako bol napríklad program rekvalifikácie v rezorte v roku 1992. V tomto období sa intenzívne zapojil do medzinárodnej výskumnej spolupráce. Získal grant Slovensko-amerického vedecko-technického fondu, z ktorého sa financoval výskum „Sociálne dôsledky reštrukturalizácie a adaptácie poľnohospodárstva“ (s americkým partnerom Univerzita Missouri-Columbia), ako národný koordinátor sa zúčastnil na riešení projektu COPERNICUS „Zamestnanosť a obnova vidieka v post-socialistickej strednej Európe“ a na ďalších medzinárodných projektoch. Tieto a ďalšie medzinárodné aktivity (napríklad v pracovných orgánoch poľnohospodárskeho výboru OECD) zabezpečili docentovi Blaasovi prestíž v medzinárodnej komunite výskumníkov, ktorí sa zaoberali ekonomickými a sociálnymi otázkami prechodu poľnohospodárstva v stredovýchodnej Európe k trhovej ekonomike. Tieto viedli aj k pozvaniu do ďalších projektov (ACE Phare, Leuven 1997) a na zahraničné vedecké podujatia. V roku 1992 sa zúčastnil študijného pobytu v Iowa State University a Missouri Columbia University s podporou Cochranovej nadácie a v roku 1996 štvormesačnej stáže v Direktoriáte pre poľnohospodárstvo, výživu a rybárstvo OECD.

V roku 1993 publikoval prácu, nazvanú „Ciele agrárnej politiky a jej regionalizácia“, ktorá vyjadřila nový pohľad na podporné nástroje poľnohospodárstva, bola často citovaná domácimi autormi a predznačila vedecké aktivity jubilanta v ďalšom období. Medzniková bola aj pôvodná práca „Kvantitatívne vyjadrenie mimoprodukčných prínosov poľnohospodárstva v Slovenskej republike“ (Acta oepartivo-oeconomica, Universitatis Agriculturae, Nitra, 1995).

Od roku 1995 sa jubilant venoval výskumu v oblasti vedeckej agrárnej politiky. Vykonával funkciu koordiná-

tora vedeckotechnického projektu „Problémy integrácie Slovenska do Európskej únie z hľadiska agrárnej ekonomiky a politiky. Jeho výsledky významnou mierou prispeli k predvstupovej príprave rezortu MP SR v období pred začiatkom oficiálnych negociácií o vstupe Slovenska do EÚ. Na tento projekt nadväzuje projekt riešený v súčasnosti a to „Agrárna politika Slovenska v európskom integračnom procese“. Konceptia oboch vedecko-technických projektov úspešne anticipovala poznávacie potreby spoločenskej praxe v oblasti inovácií agrárnej politiky a predvstupovej prípravy. Projekty priniesli rad výstupov priamo využiteľných v predvstupovom procese. V rokoch 1995–1999 sa doc. Blaas stáva národnou kontaktnou osobou v rámci Siete expertov v oblasti agrárnej politiky v KSVE (NAP) regionálnej kancelárie FAO v Ríme. V roku 2000 sa jubilant habilitoval v odbore ekonomika a manažment v poľnohospodárstve a potravinárstve.

Docent Blaas má i vysoké renomé v odbornej sociologickej verejnosti. V rokoch 1994–1996 bol predsedom Slovenskej sociologickej spoločnosti. Je členom redakčnej rady vedeckého časopisu Sociológia, dlhoročne je členom výboru Slovenskej sociologickej spoločnosti, v rokoch 1994–1998 bol členom Vedeckého kolégia SAV pre spoločenské vedy.

Publikoval vedecké sociologické state nielen na Slovensku, ale aj v Rakúsku, Nemecku, Poľsku a Japonsku

väčšinou na tému transformácie poľnohospodárstva a vidieckych spoločností. Bol spoluautorom publikácií z medzinárodných výskumov, na ktorých sa zúčastnil, napr. publikácie H. Baldersheim: *Local democracy and the process of transformation in Central-East Europe* vydané vo Westview Press 1996, v ktorej sa venoval analýze vzniku nových inštitúcií miestnej samosprávy po roku 1989.

Docent Blaas aktívne vystupuje na medzinárodných vedeckých podujatiach v zahraničí, je školiteľom doktorského štúdia, členom niekoľkých redakčných rád, vedeckých rád univerzít a výskumných ústavov. Pri jeho hlbokých profesionálnych znalostiach nikdy nebol úzko profesionálne orientovaný, ale stále sa zaujíma o príbuzné vedecké disciplíny, ktoré mu pomáhajú pri jeho širokom vedeckom zábere. V rámci svojich obmedzených časových možností sa stále zaujíma o hudbu, literatúru, históriu a pokiaľ môže, nikdy nevynechá príležitosť turistických výletov do svojich obľúbených Malých Karpát.

Myslím si, že na docenta Gejzu Blaase sa plne vzťahuje výrok Oskara Wilda: „tragédia pokročilých rokov nie je v tom, že starneme, ale v tom, že ostávame mladí.“ Želám mu menom svojim i celej redakčnej rady vedeckého časopisu „Agricultural Economics“, aby mu táto mladosť v pokročilom veku vydržala ešte veľmi dlho.

PhDr. Stanislav Buchta, CSc., Národný úrad práce, Bratislava